

16. BRICS LİDERLER ZİRVESİ

Gülperi GÜNGÖR

GÜLPERİ GÜNGÖR

16. BRICS Liderler Zirvesi, Rusya'ya bağlı Tataristan'ın başkenti Kazan'da 22-24 Ekim tarihlerinde "Adil Küresel Kalkınma ve Güvenlik İçin Çok Taraflılığın Güçlendirilmesi" temasıyla gerçekleşti. Zirveye 36 ülkenin devlet başkanları ve dışişleri bakanları düzeyinde katılım sağlandı. Kurucu üyelerden Brezilyanın Devlet Başkanı Lula da Lula ise tıbbi nedenlerden ötürü seyahatini iptal ederek, zirveye çevrimiçi katıldı.

2000'li yıllarda küresel ekonomide hızla büyüyen Brezilya, Rusya, Hindistan ve Çin tarafından, ekonomik, ticari ve mali iş birliği ile siyasi koordinasyon ve sosyo-kültürel alışverişe vurgu yaparak, Batı merkezli küreselleşmeye alternatif olarak ortaya çıkan forum 2010 yılında Güney Afrika'nın katılımıyla BRICS adını almıştır. Ocak 2024'te Mısır, İran, BAE ve Etiyopyanın da katılımıyla genişleyen BRICSe, Arjantin, Malezya, Endonezya, Suudi Arabistan, Cezayir, Azerbaycan ve Türkiye de ilgi göstermektedir. Bu doğrultuda BRICS Plus adıyla bir diyalog platformu oluşturulmuş ve daha fazla gelişmekte olan ülkenin katılımını sağlayacak BRICS Partner Ülke Kategorisi geliştirilmiştir. Kazandaki zirvede Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin, partner ülkelerle iş birliğini genişletmeye hazır olduklarını ve ilerleyen dönemde bu çerçevede adımlar atılacağını duyurmuştur.

BRICS, bir uluslararası örgüt olmaktan ziyade bir iş birliği forumu niteliğindedir. Somut iş birliği mekanizmaları arasında, altyapı projelerine finansman sağlayan Yeni Kalkınma Bankası yer alır. BRICS üyeleri arasında ulusal para birimlerinin kullanımı, dolarsızlaşma ve ortak para birimi gibi konular gündeme gelse de BRICSin ortak bir merkez bankası, vergi sistemi veya gümrüksüz ticaret anlaşmaları gibi entegre yapılarının olmadığını vurgulamak gerekir. Özellikle Güney Amerika'nın ortak pazarı olan MERCOSURa üye olan Brezilya ve Avrasya Ekonomik Birliği üyesi Rusya diğer ticaret anlaşmaları nedeniyle gümrük vergilerini kaldırma esnekliğine sahip değildir.

Çinin BRICS içindeki etkisi oldukça belirgindir. Ekonomik büyüklüğü, diğer BRICS ülkelerinin toplamını aşmaktadır. Bazı gözlemciler BRICS'i "Çin ve diğerleri" olarak değerlendirmektedir. Rusya açısından ise bu zirveler, uluslararası arenada varlık göstermek için bir fırsat sunmaktadır.

BRICSe katılmak isteyen birçok ülkenin motivasyonu, Çin ve Hindistan gibi ülkelerle daha yakın ilişkiler geliştirme, yeni pazarlara açılma ve Yeni Kalkınma Bankası fonlarından yararlanma potansiyelidir. Aynı zamanda BRICS, Batı'nın tek ses olduğu konularda

alternatif bir söylem geliştirme fırsatı sunmaktadır. Nitekim bu zirve sonunda imzalanan Kazan deklarasyonunda Gazze ve Batı Şeridadaki insani kriz nedeniyle İsrailin saldırıları kınanmış, ateşkes ve rehinelere serbest bırakılması talep edilmiştir. Aynı şekilde, İsrail'in Lübnana yönelik saldırıları ve Suriyedeki İran tesislerine yapılan saldırılar da kınanmıştır.[1]

BRICSin genişlemesi ile grup içindeki ortak zemini bulmanın zorlaşabileceği de çeşitli çevrelerce dile getirilen bir husustur. Örneğin, bu zirvede Ukrayna konusunda Rusyaya doğrudan destek veren bir dil kullanılmamış, BM Güvenlik Konseyi ve Genel Kurulunda ifade edilen ulusal pozisyonlar hatırlatılmıştır. Yine de bu forum, farklı pozisyonlara sahip ülkelerin bir araya gelmesini sağlayarak gelişmekte olan ülkeler için yeni ticaret ve yatırım fırsatları yaratabilir.

Zirve sonunda imzalanan Kazan Deklarasyonunda eşit temsil ve küresel yönetim hedefi tekrar vurgulanmıştır. İklim ve enerji, yeşil teknolojiler, terörle mücadele, yapay zeka, dijital kamu altyapısı ve bilim, teknoloji ve inovasyonda iş birliği gibi konuların önemine dikkat çekilmiştir. Ayrıca, eğitim, bilim ve kültür alanlarındaki halklar arası değişimin önemi de dile getirilmiştir.[2]

Sonuç olarak BRICSin genişlemesi, yani daha fazla ülkenin katılımıyla büyüyen bir iş birliği platformu haline gelmesi, hem ekonomik hem de siyasi açılardan önemli bir fırsat sunmaktadır. Bu büyümenin tüm üyeler arasında uyumlu bir politika geliştirme konusunda zorluklar yaratabileceği de açıktır. BRICS küresel arenada ses getiren bir aktör olma yolunda devam edecektir. Bir sonraki liderler zirvesi yeni dönem başkanlığı dolayısıyla Brezilyada gerçekleşecektir.

[1] XVI BRICS Summit, Kazan Declaration, Strengthening Multilateralism For Just Global Development and Security, <http://static.kremlin.ru/media/events/files/en/RosOySvLzGajtmx2wYFv0IN4NSPZploG.pdf>

[2] A.g.e.

Yazar Hakkında :

Gülperi Güngör, 2015 yılında Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Uluslararası İlişkiler bölümünden mezun olmuştur. 2020 yılında ODTÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası İlişkiler Bölümü [] yüksek lisans derecesini almıştır. Ocak 2020 [] katılmıştır. Güngör, Ankara Üniversitesi Uluslararası İlişkiler bölümünde doktor adaydır. Mart 2025 sonrasında doktora çalışmasını yürütmek üzere Sheffield Üniversitesi'nde bulunan Güngör, AVİM'de Gayrimükim Uzman olarak görev yapmaya başlamıştır.

Atıfta bulunmak için: GÜNGÖR, Gülperi. 2026. "16. BRICS LİDERLER ZİRVESİ." Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM), Yorum No.2024 / 49. Kasım 01. Erişim Haziran 17, 2026.
<https://www.avim.org.tr/public/index.php/tr/Yorum/16-BRICS-LIDERLER-ZIRVESI>

Süleyman Nazif Sok. No: 12/B Daire 3-4 06550 Çankaya-ANKARA / TÜRKİYE

Tel: +90 (312) 438 50 23-24 • **Fax:** +90 (312) 438 50 26

 @avimorgtr

 <https://www.facebook.com/avrasyaincelemelerimerkezi>

E-Posta: info@avim.org.tr

<http://avim.org.tr>

© 2009-2025 Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM) Tüm Hakları Saklıdır